

Лежньов С. М., Янсон В. В.,

Горлівський інститут іноземних мов Донбаського державного педагогічного університету, м. Горлівка

АНГЛОМОВНІ НЕОЛОГІЗМИ-СКОРОЧЕННЯ

Стаття присвячена структурно-семантичному аналізу лінгвальних інновацій-скорочень. У статті розглядаються способи творення скорочень, встановлюються їх структурні типи, визначаються функції скорочених слів.

Ключові слова: неологізми, скорочення, структурно-семантичні типи, функції скорочень.

Статья посвящена структурно-семантическому анализу англоязычных инноваций-сокращений. В статье рассматриваются способы образования сокращений, устанавливаются их структурные типы, определяются функции сокращенных слов.

Ключевые слова: неологизмы, сокращения, структурно-семантические типы, функции сокращений.

The article deals with structural-semantic and functional characteristics of innovative shortened words in English. Some peculiarities of word-building patterns are described in the article. Shortened lexical innovations are grouped according to the thematic and structural types they belong to.

Key words: lexical innovations, abbreviations, clipping, blending, structural-semantic types, functions of shortened words.

Розвиток словникового складу англійської мови виявляється в процесі творення нових лексичних одиниць, лінгвальних інновацій, або неологізмів, що знаходяться у центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних мовознавців. Науковці досліджують способи творення інноваційної лексики, її структурні, семантичні, прагматичні і функціональні особливості [1; 3; 4; 5]. Під неологізмами розуміють «слова, словосполучення, фразеологізми, окремі їх значення, що з'явилися на певному етапі розвитку мови для передачі нових реалій і понять, периферійних номінацій, актуалізація яких зумовлена соціальними і територіальними чинниками функціонування літературної мови, а також okazіоналізми (індивідуально-авторські новації), використані одноразово в мовній практиці певного автора, видання, редакції чи в конкретному тексті. Новизну цих номінацій усвідомлюють мовці» [6, с. 77].

Метою статті є дослідження способів творення скорочень сучасної англійської мови. Мета роботи зумовлює необхідність розв'язання конкретних завдань: 1) встановлення структурних типів скорочень; 2) визначення семантичних характеристик скорочених слів; 3) розкриття їх функцій. **Об'єктом дослідження** є англомовні скорочені лексеми кінця ХХ – початку ХХІ століття. **Предметом** вивчення є словотворчі процеси у сфері сучасної англомовної лексики. **Матеріалом** дослідження слугують лінгвальні інновації, зафіксовані англомовними словниками неологізмів [7; 8].

Скорочення утворюють групу лексичних одиниць, неоднорідних за своїм складом, під якими слід розуміти скорочені варіанти написання або вимови слова або словосполучення різної структури та характеру, формування яких зумовлено низкою екстралінгвальних чинників, до яких належить намагання стисло передати нові поняття, що виражаються складними словами і словосполученнями. Дія цього лінгвістичного явища зумовлюється принципом економії та пошуком виражальних засобів мови. Процес виникнення нових скорочень підпорядковується і мовним законам, зокрема, тенденції до моносилабізму (в англійській мові фонетичні процеси привели до підвищення питомої ваги односкладових слів), впливу розмовної мови на літературну.

В основі класифікації скорочених лексичних одиниць лежать різні принципи, що частково зумовлюється великою кількістю різновидів скорочень. Так, виокремлюють графічні та лексичні скорочення [2, 23]. Графічні скорочення поділяють на okazіональні та стандартні, загальноприйняті. Серед лексичних скорочень розрізняють синтаксичні, утворені шляхом опущення цільнооформлених елементів, і морфологічні скорочення (скорочені форми, усікання, ініціальні скорочення (абревіатури), скорочення змішаного типу, слова-телескопізми. Скорочення також розподіляють на абревіатури, акроніми, скорочені форми / усікання (апокопи, афереза, синкопи), слова-злитки / телескопізми [4, с. 85]. Англомовні джерела називають три типи скорочених слів, а саме, *clipping*, *blends*, *acronyms* [7; 8].

Процес утворення скорочених слів пов'язаний із зміною формальної структури вихідного найменування. Він приводить до появи у мові нового структурного варіанту вихідної номінативної одиниці. Спосіб скорочення лексичної одиниці може слугувати основним структурним параметром класифікації усіх типів скорочень. Серед досліджуваних нами 2500 англомовних лінгвальних інновацій кінця ХХ – початку ХХІ століття виокремлюються 200 (8%) скорочених слів:

1) ініціальні абревіатури (70% від 200 лексичних одиниць):

– алфавітизми (*XML* [ˈeks`em`el] – *Extensible Markup Language* – «програма, що дозволяє створювати електронні документи, сумісні з Інтернетом» – «Unlike the existing HTML format, the XML-enhanced format will support features such as pivot tables in spreadsheets, and revision marks in word documents» [Computing, June 25, 1998], *TTS* [ˈti: `ti: `es] – *Text-to-speech* – «програма, що створює розмовну версію тексту в електронному документі» – «(the agency) then uses TTS to turn the text into audio within minutes, saving the company both time and money» [Business Wire news release, September 15, 2003];

– звукові (акроніми) (*WAP* [ˈwæp] – *Wireless Application Protocol* – «набір протоколів для поєднання мобільних телефонів та радіоапаратів з Інтернетом» – «WAP (Wireless Application Protocol) is an open specification for displaying content on wireless devices» [2010 Top Bits.com], *TIFF* [ˈtif] – *Tagged Image File Format* – «формат зберігання зображень» – «The first version of the TIFF specification was published by Aldus Corporation in the autumn of 1986» [2010 Wikipedia], *SOHO* [ˈso: `ho:] – *Small Office Home Office* – «належний до ринку відносно недорогой елек-

троніки» – «An all-in-one personal server designed to help consumers and SOHO professionals easily protect, remotely access and share their digital files» [PRNewswire (press release), October 7, 2003];

– звуко-літерні (MACV [mæk `vi:] – Military Assistance Command – «військове командування» – «Once you become an AP stringer, we can arrange for your immediate accreditation to the U. S. Military Assistance Command Vietnam (MACV)» [2003 WETA]);

– літерно-звукові (RVeR [`a:r `veər] – Recreational Vehicle User – «транспорт для пересування під час відпочинку» – «There are as many as 30 million RVers nationwide, including renters» [gorver.com/advertising], NSAID [`ensed] – Non-steroidal Anti-Inflammatory Drug – «нестероїдні протизапальні ліки» – «There is little difference in clinical efficacy among the NSAIDs when used at equivalent doses» [2010 Wikipedia]);

2) складові скорочення (10% від 200 лексем): афери (скорочується ініціальна частина слова) – blade < rollerblade – «кататися на ковзанах» – «He walks like Jack Hooker, his shoulders rolling slightly, his arms moving with the smooth swivel of his hips, his body blading through air as he crosses the parking lot of the motel» [Esquire, November 1997], апокопи (скорочується фінальна частина слова) – biotech < biotechnology – «біотехнологія» – «Scientists have discovered a wide range of biotech uses for nanosized particles» [2010 About.com].

Телескопія є явищем проміжним між словоскладанням і деривацією. Вона розглядається як окремий, хоча і суміжний спосіб словотворення. Телескопізми, як і складні слова, утворюються на основі вільних лексичних одиниць і являють собою універбацію, тобто конденсацію семантики словосполучення в межах однієї лексичної одиниці. Існують різні структурно-семантичні типи телескопізмів (літери a, b позначають перший елемент слова-телескопізму, літери c, d – його другий елемент). За характером скорочення вихідних слів телескопізми (20% від 200 лексем) розподіляються за такими групами:

1) повні слова-злитки (a + b) + (c + d) > (a + d): *affluent* < *affluent* + *influential* – «багатий та впливовий» – «Swallow Hill Music is thrilled to welcome back affluent singer/songwriter Joe Pug» [2010 Swallow Hill Music Association];

2) часткові слова-злитки:

a) (a + b) + (c + d) > (a + c): *permatemp* < *permanent* + *temporary* – «частковозайнятий / тимчасовий робітник» – «Permatemp pension coverage is equally bad» [cfcw.org/permatemps.html];

b) (a + b) + (c + d) > (a + b) + d: *chatterbot* < *chatter* + *robot* – «ком'ютерна програма, що стимулює розмову» – «Chatterbots is the name given for programs that attempt to simulate typed conversation and converse with a human» [simonlaven.com];

c) (a + b) + (c + d) > a + (c + d): *celebrity* < *celebrity* + *reality* – «телевізійні шоу, у яких беруть участь відомі особи» – «The celebrity reality genre has become a mainstay for VH1, with the network churning out more celebrity and less music video programming in the past couple of years» [celebrity. lovetoknow.com].

З погляду вживання та призначення скорочень виокремлюються нейтральні лексичні одиниці та сленгізми, які мають яскраво виражений емоційний характер і надають мові динамічність і експресивність. Більшість з них використовуються з метою емоційно-експресивної передачі значення повного слова.

Проведене нами лінгвістичне дослідження скорочень дає можливість зробити певні висновки: наприкінці ХХ – початку ХХІ століття продовжується стрімкий розвиток аббревіації, що є проявом раціоналізації мовленнєвої діяльності та оптимізації мовотворчих процесів; найбільш поширеним типом скорочень є ініціальні аббревіатури, які стисло передають значення багатокомпонентних лексичних одиниць і належать до стандартної лексики; більшість складових скорочень і телескопізмів входять до складу субстандартної лексики. Їх головною мотивацією є збільшення експресивності неологізмів. Перспектива подальшого дослідження скорочень полягає в поглибленому аналізі особливостей їх функціонування в текстах різних стилів та жанрів.

Література:

1. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу: автореф. дис. на здобуття ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови»/ І. В. Андрусак. – Київ, 2003. – 20 с.
2. Борисов В. В. Аббревіація і акронімія. Военные и научно-технические сокращения в иностранных языках / В. В. Борисов. – М. : Воениздат, 1972. – 320 с.
3. Єнікєєва С. М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови / Санія Маратівна Єнікєєва. – Запоріжжя : Запорізьк. нац. ун-т. – 2006. – 303 с.
4. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка / Вера Ивановна Заботкина. – М. : Высшая школа, 1989. – 126 с.
5. Зацний Ю. А. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови / Ю. А. Зацний, Т. О. Пахомова. – Запоріжжя : Запорізьк. держ. ун-т, 2001. – 243 с.
6. Стишов О. А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації): дис. докт. філол. наук: 10.02.01 / Стишов Олександр Анатолійович. – Київ, 2003. – С. 74-87.
7. New Words / [Orin Hargraves]. – Oxford University Press, 2004. – 320 p.
8. The Longman Register of New Words / [John Ayto]. – Longman Group UK Limited, 1989. – 434 p.